

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

پایان‌نامه:

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته روان‌شناسی تربیتی

عنوان:

بررسی توان آزمون بندر- گشتالت در پیش‌بینی استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری کودکان

پیش‌دبستانی شهر تهران

استاد راهنما:

دکتر سید ابوالقاسم مهری‌نژاد

استاد مشاور:

دکتر مهناز اخوان تفتی

دانشجو:

فتانه باقری

شهریور ۱۳۸۷

تقدیم به:

پدر و مادرم عزیزم

که صبورانه و سخاوتمندانه زیباترین لحظه هایشان را به

من هدیه نمودند

با سپاس فراوان از:

استاد محترم آقای دکتر مهری نژاد که از راهنمایی های ارزشمندشان بهره مند شدم و استاد محترم خانم دکتر اخوان که با حوصله ودقت مشاوره این پژوهش را بر عهده داشتند.

و

قدر دانی از:

آقای دکتر مصطفی اقلیما

آقای مهندس عباس باقری برادر عزیزم

خانم مهندس فاطمه باقری خواهر مهربانم

که با حمایت ها و دلگرمی هایشان راه آموختن را برایم هموار می نمودند.

همچنین سپاس از:

آموزش و پرورش شهر تهران-بهزیستی شهر تهران-مدیران و مربیان و معلمان مراکز پیش دبستانی ودبستانهایی که انجام این پژوهش با همکاری آنان امکان پذیر شد.

از آقای دکتر خوش کنش و خانم دکتر پیوسته گر که داوری این پژوهش را پذیرفتند سپاسگزارم.

وسپاس از دوستان عزیزم که با همدلی ها و راهنماییهای ارزنده شان با من همراه بودند بویژه خانمها:فاطمه رضایی-فرزانه صفر خانلو-مهری حسنی-محبوبه ناطقی- فرشی- دوست محمدی - شاه محمدی - شیخی و...

چکیده:

هدف پژوهش حاضر بررسی توان آزمون بندر- گشتالت در پیش‌بینی استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری کودکان پیش‌دبستانی شهر تهران بود. در این پژوهش طولی به منظور گردآوری اطلاعات، ۶۰۹ کودک پیش‌دبستانی دختر و ۲۲۱ پسر به شیوه‌ی نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب و از لحاظ انواع و میزان خطا در آزمون بندر- گشتالت بررسی شدند؛ سپس ۴۰۰ دختر و ۱۶۳ پسر از کودکان مذکور که در پایه اول ابتدایی مشغول بودند، آزمون هوش ریون کودکان در موردشان اجرا شد و از لحاظ استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری در دیکته مورد بررسی قرار گرفتند. برای تحلیل داده‌های پژوهش، از تحلیل واریانس یک راهه، دو راهه و آزمون‌های تعقیبی شفه استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که میزان خطای تحریف در گروه کودکان مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری بیشتر از میزان خطای تحریف کودکان عادی می‌باشد، به علاوه کودکان مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری بعد از خطای تحریف، بیشترین میزان خطای چرخش را داشتند.

کلیدواژه‌ها: ناتوانی‌های یادگیری- آزمون بندر گشتالت- کودکان پیش‌دبستانی.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان‌ها
	فصل اول: طرح موضوع پژوهش
۱.....	مقدمه.....
۳.....	بیان مسأله.....
۶.....	اهمیت پژوهش.....
۷.....	هدف پژوهش.....
۷.....	فرضیه‌های پژوهش.....
۹.....	تعریف نظری متغیرها.....
۹.....	تعریف عملیاتی متغیرها.....
	فصل دوم: مروری بر پیشینه پژوهش
۱۱.....	تعاریف و نظریه‌های ناتوانی‌های یادگیری.....
۱۱.....	الف) تعاریف ناتوانایی‌های یادگیری.....
۱۵.....	ب) تاریخچه نظری ناتوانایی یادگیری.....
۲۰.....	- نظریه‌ی غلبه‌ی طرفی مغز.....
۲۱.....	- نظریه‌ی کوتاهی دامنه‌ی توجه.....
۲۲.....	- نظریه‌ی فرابری آگاهی‌ها.....
۲۳.....	- نظریه‌ی تأخیر رشد.....
۲۳.....	- نظریه‌ی ضایعات خفیف مغز.....
۲۴.....	شیوع ناتوانی‌های یادگیری.....
۲۶.....	ویژگی‌های کودکان دچار ناتوانی‌های یادگیری.....
۲۷.....	- دشواری یادگیری تحصیلی.....
۲۸.....	- اختلالات زبانی.....
۲۸.....	- اختلالات حرکتی.....
۳۰.....	- اختلالات ادراکی.....
۳۳.....	- مشکلات اجتماعی-هیجانی.....
۳۴.....	- مشکلات حافظه‌ای.....
۳۴.....	- مشکلات توجه و بیش‌فعالی.....
۳۵.....	- نارسایی‌های فراشناختی.....
۳۶.....	علت‌شناسی ناتوانی‌های یادگیری.....
۳۶.....	- عوامل زیستی.....
۳۷.....	- عوامل ژنتیکی.....

۳۷.....	- عوامل روانی.....
۳۹.....	- عوامل محیطی .....
۴۰.....	- عوامل آموزشی.....
۴۰.....	- دوره‌ی پیش‌دبستانی و ناتوانی‌های یادگیری.....
۴۵.....	- رشد حرکتی و یادگیری.....
۴۶.....	- مفاهیم رشد حرکتی.....
۴۹.....	- دستگاه‌های ادراکی.....
۵۰.....	- مفهوم جهت ادراکی.....
۵۲.....	- اضافه‌بار دستگاه‌های ادراکی.....
۵۴.....	- ارزیابی و تشخیص ناتوانی‌های یادگیری.....
۵۶.....	- الف) الگوی توانایی.....
۵۶.....	- ب) الگوی مهارتی.....
۵۸.....	- منابع تشخیص ناتوانی‌های یادگیری.....
۵۸.....	- شرح حال یا مصاحبه.....
۵۹.....	- مشاهده.....
۵۹.....	- مقیاس‌های درجه‌بندی.....
۶۰.....	- آزمون‌های رسمی هنجارگزینی شده.....
۶۱.....	- آزمون ادراکی- دیداری فراستینگ.....
۶۳.....	- آزمون هوش و کسلر کودکان.....
۶۸.....	- آزمون یادداری- دیداری بنتون.....
۶۹.....	- آزمون دیداری- حرکتی بندر-گشتالت.....
۷۲.....	- یافته‌های پژوهشی در داخل و خارج از ایران.....
	فصل سوم: روش پژوهش و ابزار
۸۷.....	- طرح پژوهش .....
۸۷.....	- جامعه آماری .....
۸۷.....	- نمونه پژوهش .....
۸۸.....	- روش جمع‌آوری اطلاعات .....
۹۰.....	- ابزار پژوهش .....
	روش پردازش داده‌ها
۹۸.....	.....
	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل
۹۹.....	- توصیف داده‌ها .....
۱۰۲.....	- تحلیل داده‌ها .....

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری، محدودیت‌ها و پیشنهادهای پژوهش

۱۲۵.....

منابع فارسی

منابع انگلیسی

پیوست‌ها

چکیده انگلیسی

فهرست جدولها

عنوان	صفحه
جدول ۳-۱- جنسیت و تعداد کودکان مستعد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری در سه سطح	۸۹.....
جدول ۳-۲- نمره‌گذاری آزمون بندر- گشتالت با روش کوپیتز	۹۴.....
جدول ۴-۱- آمار توصیفی مربوط به میزان خطای کودکان عادی و مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری در آزمون بندر- گشتالت	۹۹.....
جدول ۴-۲- آمار توصیفی مربوط به میزان خطای کودکان مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری در آزمون بندر- گشتالت	۱۰۰.....
جدول ۴-۳- آمار توصیفی مربوط به میزان خطای کودکان عادی در آزمون بندر- گشتالت	۱۰۱.....
جدول ۴-۴- میانگین و انحراف استاندارد خطای کل به تفکیک جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری	۱۰۲.....
جدول ۴-۵- نتایج آزمون تحلیل واریانس دو عاملی	۱۰۳.....
جدول ۴-۶- میانگین و انحراف استاندارد خطای چرخش به تفکیک جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری	۱۰۵.....
جدول ۴-۷- نتایج آزمون تحلیل واریانس دو عاملی	۱۰۶.....
جدول ۴-۸- میانگین و انحراف استاندارد خطای عدم یکپارچگی به تفکیک جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری	۱۰۸.....
جدول ۴-۹- نتایج آزمون تحلیل واریانس دو عاملی	۱۰۹.....
جدول ۴-۱۰- میانگین و انحراف استاندارد خطای درجاماندگی به تفکیک جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری	۱۱۲.....

- جدول ۱۱-۴ - نتایج آزمون تحلیل واریانس دو عاملی ۱۱۳
- جدول ۱۲-۴ - خلاصه اطلاعات مربوط به آزمون تعقیبی شفه ۱۱۴
- جدول ۱۳-۴ - میانگین و انحراف استاندارد خطای تحریف به تفکیک جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری ۱۱۶
- جدول ۱۴-۴ - نتایج آزمون تحلیل واریانس دو عاملی ۱۱۷
- جدول ۱۵-۴ - خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس سه سطح کودکان پیش دبستانی مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری ۱۱۹
- جدول ۱۶-۴ - نتایج حاصل از آزمون تعقیبی شفه ۱۱۹
- جدول ۱۷-۴ - خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس ۳ سطح کودکان پیش دبستانی مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری ۱۲۰
- جدول ۱۸-۴ - خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس ۳ سطح کودکان پیش دبستانی مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری ۱۲۱
- جدول ۱۹-۴ - نتایج حاصل از آزمون تعقیبی شفه ۱۲۲
- جدول ۲۰-۴ - خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس ۳ سطح کودکان پیش دبستانی مبتلا به ناتوانی یادگیری ۱۲۳
- جدول ۲۱-۴ - خلاصه اطلاعات تحلیل واریانس ۳ سطح کودکان پیش دبستانی مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری ۱۲۴

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۴- تأثیر جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری بر میانگین نمرات خطای کل.....	۱۰۴
نمودار ۲-۴- تأثیر جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری بر میانگین نمرات خطای چرخشی.....	۱۰۷
نمودار ۳-۴- تأثیر جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری بر میانگین نمرات خطای عدم یکپارچگی.....	۱۱۰
نمودار ۴-۴- تأثیر جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری بر میانگین نمرات خطای در جاماندگی.....	۱۱۵
نمودار ۵-۴- تأثیر جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری بر میانگین نمرات خطای تحریف.....	۱۱۸

فهرست شکلها

عنوان	صفحه
تصویر ۱-۳- کارت‌های نه گانه آزمون بندر- گشتالت.....	۹۱

مقدمه

یادگیری ابزار عمده‌ی سازگاری انسان با محیط در حال تغییر خود است. اگر کودکان و نوجوانان در جهان پیشرفته و پیچیده‌ی امروز نتوانند یاد بگیرند، نمی‌توانند خوب زندگی کنند. چندین نسل قبل مردم بدون یادگیری آموزشگاهی از عهده‌ی مشاغل مختلف، تجارت و امور اجتماعی بر می‌آمدند، اما در دنیای امروز چنین چیزی امکان‌پذیر نیست.

با توجه به اهمیتی که یادگیری در سازگاری فرد با محیط پر از چالش خود دارد؛ امروزه توجه بیشتری به فرآیند یادگیری و ویژگی‌های یاد دهنده و یادگیرنده می‌شود و در سایه‌ی این توجهات گروهی از افراد شناسایی شده‌اند که علی‌رغم این که ظاهر، رشد جسمانی، قد و وزنشان بهنجار است. حواس بینایی، شنوایی و توانایی حرکتی سالمی دارند، از نظر عاطفی، فرهنگی و اقتصادی محیط مناسبی دارند، اخلاق و رفتاری عادی از خود نشان می‌دهند در فرآیند یادگیری دچار مشکلات ویژه‌ای هستند؛ که از آنها به عنوان افراد مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری^۱ نام برده می‌شود. ناتوانی‌های یادگیری، به ناتوانی‌های کودک یا نوجوان در کسب مهارت‌های مورد انتظار در خواندن، نوشتن، تکلم، شنوایی، استدلال و ریاضیات، در مقایسه با سایر کودکان همسن و صاحب توانایی هوشی مشابه اطلاق می‌شود. ناتوانی‌های یادگیری نادر نیستند و حداقل ۵ درصد کودکان دبستانی در سطح شدید به آن مبتلا هستند (کاپلان و سادوک^۲ ۲۰۰۳ ترجمه‌ی پورافکاری ۱۳۸۵).

آمارهای گوناگون جهانی نشانگر وجود میلیون‌ها کودک و بزرگسالی است که از این اختلال رنج می‌برند. عدم شناخت صحیح مشکل موجب برچسب‌هایی نظیر تنبل، بی‌انگیزه، سرکش و حتی کودن شده است که این سوء برداشتها خود موجب ایجاد احساس حقارت، انزوا،

---

^۱ -Learning Disabilities

^۲ -Kaplan & Sadock

طردشدگی، دلسردی و عزت‌نفس پایین در این افراد شده است (دیویس و براون^۱ ترجمه اخوان
-تفتی و فیضی پور، ۱۳۸۴).

لذا تمامی این فشارها و مشکلات دست به دست هم می‌دهند تا فردی در اجتماع پرورش
پیدا کند که قبل از این که در مسیر تعالی و رشد عاطفی و تحصیلی و ... مناسب قرارگیرد
دچار آسیب‌های لاعلاجی شود که جبران‌ناپذیر است.

چون ناتوانی‌های یادگیری به عملکردهای دستگاه‌های حسی، حرکتی، روانی و شناختی و
چگونگی رشد و پرورش کودک بستگی دارد و با تشخیص به موقع و اقدامات مناسب می‌توان
آسیب‌ها را به حداقل رساند یا از بین برد، در این پژوهش سعی می‌شود تا توان آزمون بندر -
گشتالت در پیش بینی استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری در کودکان پیش‌دبستانی مورد
بررسی قرارگیرد.

---

^۱ Davis , Braun

بیان مسأله

تعداد قابل توجهی از کودکان علی‌رغم کسب بهره هوشی متوسط و بالاتر در آزمون‌های هوش و برخورداری از توانایی‌های سازشی طبیعی، در یادگیری مدرسه‌ای نارسایی‌های بارز و مشکل‌سازی نشان می‌دهند که تحت عنوان ناتوانی یادگیری شناخته می‌شود (والاس، ۱۹۹۰، ترجمه منشی طوسی ۱۳۷۶).

ناتوانی یادگیری یک نارسایی شناختی - ادراکی است که تقریباً از سالهای اول کودکی وجود دارد، طبق دیدگاه گسترده‌ی زندگی^۱ که پایه‌گذار آن اریک اریکسون^۲ (۱۹۵۹) است، ویژگی‌های ناتوانی‌های یادگیری بایستی در زمینه‌ی سنی فرد مورد نظر قرار گیرد. در گذشته حوزه‌ی ناتوانی‌های یادگیری مقدماتاً متمرکز بر کودکان دوره‌ی ابتدایی بوده است، اما جهت‌گیری‌های اخیر از دیدگاه گسترده‌ی زندگی حمایت می‌کنند (لرنر^۳ ۱۹۹۷ ترجمه دانش ۱۳۸۴).

ناتوانی‌های یادگیری غالباً در پیشرفت کودک در مدرسه وضع دردناکی پیش می‌آورد، و در برخی موارد، به ضعف روحیه، احترام به نفس پائین، احساس ناکامی مزمن و روابط ضعیف با هم‌تاها منجر می‌شود. ناتوانی‌های یادگیری با میزان خطر بالاتر ابتلا به انواعی از اختلالات همراه، از جمله اختلال بیش‌فعالی/کمبود توجه^۴، اختلالات ارتباطی، اختلالات سلوک، و اختلالات افسردگی، همراه هستند.

نوجوانان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری ۱/۵ برابر بیشتر احتمال دارد که مدرسه را ترک کنند و تقریباً ۴۰ درصد آن‌ها تحصیل را رها می‌کنند. بالغین مبتلا به ناتوانی یادگیری در معرض مشکلات بیشتر در اشتغال و انطباق اجتماعی قرار دارند: ناتوانی‌های یادگیری ممکن

---

^۱ - life span

^۲ - Eric Erikson

^۳ - Lerner

^۴ - attention deficite hyperactivity disorder

است با سایر اختلالات رشد، اختلال افسردگی اساسی، و اختلال افسرده‌خویی همراه باشند (کاپلان-سادوک، ۲۰۰۳ ترجمه پورافکاری، ۱۳۸۵).

تشخیص زود هنگام این گروه از کودکان مانند تشخیص زود هنگام همه‌ی اختلالات و ناتوانی‌ها یک آرمان است چون امکان مداخلات درمانی و توان‌بخشی به‌موقع را مقدور می‌سازد، به علاوه از تداوم و تثبیت اختلال جلوگیری می‌کند.

کودکان و نوجوانان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری در هر کلاس درس یافت می‌شوند. معمولاً این دانش‌آموزان چاره‌ای جز ترک تحصیل ندارند، مگر آنکه مشکلات آنان به موقع تشخیص داده و درمان شود.

ناتوانی یادگیری عارضه‌ای گیج‌کننده است، زیرا هر فرد مجموعه‌ی استعدادها و ویژگی‌های منحصر به فردی دارد. دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری نابینا نیستند، اما نمی‌توانند بسیاری از چیزها را مانند همسالان خود ببینند، ناشنوا نیستند، اما در بسیاری از موارد نمی‌توانند مانند افراد طبیعی گوش کنند یا صداها را بشنوند از نظر رشدشناختی عقب‌ماندگی ندارند، ولی با روش متفاوتی یاد می‌گیرند. افزون بر این، آنان با بسیاری از رفتارهایشان باعث به هم ریختن کلاس درس و ایجاد ناراحتی در خانه می‌شوند (لرنر، ۱۹۹۷، ترجمه دانش، ۱۳۸۴).

ناتوانایی‌های یادگیری از جمله اختلالاتی است که بعد از ورود به مدرسه و بروز ناتوانی و محدودیت در یادگیری دروس مدرسه مورد تشخیص و مداخله قرار می‌گیرد در حالی که رویکرد تحولی وجود نشانه‌ها و نارسایی‌هایی را در سال‌های قبل از ورود به مدرسه در این کودکان را فرض می‌کند و بسیاری از پژوهش‌ها مشکلات گفتار و زبان، مشکلات حرکتی، بیش‌فعالی، دیگر نارسایی‌ها و اختلالات تحولی این کودکان گزارش نموده‌اند (دیویدسن، ۱۹۹۰، دادستان ۱۳۷۴ به نقل از کرمی، ۱۳۸۵).

وقتی که کودکان مستعد ناتوانی در یادگیری مدرسه زود تشخیص داده شوند فرصتی مناسب ایجاد می‌شود تا با اقداماتی، از عوارض تحصیلی و روانی - اجتماعی متعاقب ناتوانی یادگیری در مدرسه، پیشگیری شود.

با توجه به اینکه در امر یادگیری توانایی‌های گوناگون کودکان نقش مهمی دارند و از جمله‌ی این توانایی‌ها، توانایی‌های ادراکی - حرکتی است، و چون عناصر مختلف ادراک به یادگیری کمک می‌کنند، وجود نقیصه یا اختلال در هر یک از این عناصر ممکن است عامل اساسی ناتوانی یادگیری نزد کودک باشد.

از آنجا که ادراک مهارتی آموختنی است، فلذا اعمال اثرات محیطی از طریق شیوه‌های آموزشی، می‌تواند یادگیری‌های ادراکی را بهبود بخشید و یا تقویت نماید. همچنین تعدادی از تئوری‌های ناتوانی‌های یادگیری توجه خود را روی رشد حسی - حرکتی و ادراکی - حرکتی متمرکز کرده‌اند.

در واقع تئوری‌های حرکتی ناتوانی‌های یادگیری، توجه می‌دهند که شیفتگی بی‌جهت، یادگیری مفهومی و شناختی، ممکن است موجب غفلت از یادگیری حرکتی بنیادین یا اساسی شود (فریاریو رخشان، ۱۳۷۹).

به علاوه با توجه به تعاریف مختلفی که درباره‌ی ناتوانی‌های ویژه در یادگیری وجود دارد و نیز هدفها، نگرش‌ها، معیارها، علل و مقاصد آموزشی متفاوتی که برای این‌گونه کودکان در نظر گرفته می‌شود، میزان برآورد آن از ۳۰-۱ درصد در نوسان است که بر اساس گزارش وزارت آموزش و پرورش آمریکا (۱۹۹۴) حدود ۴٪ از دانش‌آموزان خدمات ویژه مشکل در زمینه نارسایی‌های ویژه یادگیری داشته‌اند که بر طبق همین آمار برای جمعیت مدرسه‌ای جامعه ایران در حدود ۱۹۰ هزار دانش‌آموز دارای مشکلات ویژه یادگیری (با توجه به آمار یک درصد حداقل رقم گزارش شده) خواهیم داشت (سیف نراقی و نادری ۱۳۷۹).

لذا در زمینه تشخیص ناتوانی‌های یادگیری کودکان قبل از مدرسه، سنجش و ارزیابی چندین ویژگی و همچنین استفاده از چند ابزار روان‌شناختی مطرح است. سنجش توانایی‌های زبان و گفتار، و مهارت‌های ادراکی - حرکتی و مهارت‌های حافظه‌ای از جمله جنبه‌های روان-شناختی هستند که به عنوان پیش‌بینی‌کننده ناتوانی یادگیری در دوران مدرسه به کار رفته‌اند. از جمله ابزارهایی که برای تشخیص و ارزیابی وضعیت ادراکی - حرکتی موثر در کارکردهای شناختی - تحصیلی مطرح است، آزمون بندر گشتالت^۱ می‌باشد؛ در این پژوهش توان آزمون بندر - گشتالت در تشخیص زود هنگام ناتوانی‌های یادگیری ناتوانی‌های یادگیری قبل از ورود به مدرسه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

پرسش پژوهش:

- آیا کودکان پیش دبستانی مستعد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری نسبت به کودکان عادی، میزان خطایشان در آزمون بندر - گشتالت بیشتر است؟

اهمیت پژوهش :

با توجه به این‌که در بیشتر مواقع بعد از شروع مدرسه، والدین و آموزگاران متوجه مشکل ناتوانی یادگیری در کودکان می‌شوند و مشکلاتی از نظر پیشرفت تحصیلی برای دانش‌آموزان پیش می‌آید. انجام پژوهش برای تشخیص ناتوانی یادگیری قبل از شروع رسمی تحصیل در مدرسه می‌تواند بسیار مهم باشد تا با توجه به اقدامات درمانی و برنامه‌های آموزشی ویژه در زمینه‌های ادراکی، حرکتی و ... انجام شود.

پرداختن به این پژوهش نه تنها می‌تواند تا حد زیادی از مشکلات آموزشی، عاطفی و اجتماعی و ... دانش‌آموزان پیشگیری کند، بلکه برای آگاهی والدین و آموزگاران و کسانی که دست‌اندرکار آموزش دانش‌آموزان هستند مفید می‌باشد.

---

^۱ - Bender-Gestalt Test

به‌علاوه نتیجه‌ی این پژوهش می‌تواند زمینه‌ساز پرداختن به آموزش‌های خاصی برای والدین و آموزگاران و... باشد تا آنها بتوانند با مهارت‌های ویژه‌ای که لازم است یاد بگیرند، مانع از خارج شدن دانش‌آموز از روند طبیعی تحصیل شوند و از بسیاری مشکلات عاطفی، اجتماعی و آموزشی پیشگیری کنند.

هدف پژوهش :

هدف اصلی این پژوهش تعیین توان آزمون بندر-گشتالت در تشخیص کودکان پیش دبستانی مستعدابتلا به ناتوانی یادگیری است. اهداف فرعی پژوهش عبارتند از: تعیین توان انواع خطاهای (چرخش، تحریف، درجاماندگی و عدم یکپارچگی) آزمون بندر-گشتالت در تشخیص کودکان پیش دبستانی مستعد ابتلا به ناتوانی یادگیری در دیکته، و بررسی تفاوت دخترها و پسرها در میزان خطا و انواع خطاها در آزمون بندر-گشتالت.

فرضیه‌های پژوهش:

- (۱) بین میزان خطای کل در آزمون بندر-گشتالت بر حسب جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری در کودکان پیش دبستانی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.
- (۲) بین میزان خطای چرخش در آزمون بندر-گشتالت بر حسب جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری در کودکان پیش دبستانی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.
- (۳) بین میزان خطای عدم یکپارچگی در آزمون بندر-گشتالت بر حسب جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری در کودکان پیش دبستانی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۴) بین میزان خطای در جا ماندگی در آزمون بندر- گشتالت بر حسب جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری در کودکان پیش دبستانی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۵) بین میزان خطای تحریف در آزمون بندر- گشتالت بر حسب جنسیت و استعداد ابتلا به ناتوانی‌های یادگیری در کودکان پیش دبستانی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۶) بین میزان خطای کل در آزمون بندر- گشتالت در کودکان پیش دبستانی دارای سطوح مختلف استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۷) بین میزان خطای چرخش در آزمون بندر- گشتالت در کودکان پیش دبستانی دارای سطوح مختلف استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۸) بین میزان خطای عدم یکپارچگی در آزمون بندر- گشتالت در کودکان پیش دبستانی دارای سطوح مختلف استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۹) بین میزان خطای در جا ماندگی در آزمون بندر- گشتالت در کودکان پیش دبستانی دارای سطوح مختلف استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۱۰) بین میزان خطای تحریف در آزمون بندر- گشتالت در کودکان پیش دبستانی دارای سطوح مختلف استعداد ابتلا به ناتوانی یادگیری تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

تعریف نظری متغیرها :

ناتوانی های یادگیری :

ناتوانی یادگیری، اختلالی در یک یا چند فرآیند پایه‌ی مربوط به درک زبان گفتاری یا نوشتاری است. این اختلال ممکن است به صورت مشکلی در گوش کردن، فکر کردن، صحبت کردن، خواندن، نوشتن یا املا، یا در توانایی شخص در محاسبات ریاضی، با وجود داشتن حداقل هوش متوسط، بروز می‌کند، این اصطلاح کودکانی را که مشکلات یادگیری آنها عمدتاً در نتیجه‌ی معلولیت‌های دیداری، شنیداری، جسمانی، عقب ماندگی ذهنی، اختلالات هیجانی، محرومیت‌های محیطی، فرهنگی یا اقتصادی است، شامل نمی‌شود، افراد دچار ناتوانی‌های یادگیری در یک یا چند زمینه از هفت زمینه‌ی زیر با مشکل مواجه می‌شوند. زبان دریافتی، زبان بیانی، مهارت اصلی خواندن، درک مطلب خوانده شده، بیان نوشتاری (انشا)، محاسبات ریاضی و استدلال ریاضی (لرنر، ۱۹۹۷، ترجمه دانش، ۱۳۸۴).

پیش دبستانی: یکسال قبل از ورود به مدرسه که کودک در مراکز پیش‌دبستانی آموزش-هایی را جهت آمادگی برای ورود به دبستان کسب می‌کند.

تعریف عملیاتی متغیرها:

ناتوانی های یادگیری:

در این پژوهش به دانش‌آموزان پایه اول مدارس ابتدایی شهر تهران که به دلیل نارسایی‌های بارز دیکته در مدرسه مورد شکوه معلم و والدین بوده‌اند، توسط محقق و استاد راهنما مورد ارزیابی قرار گرفتند و در نتیجه آن واجد دریافت ملاک‌های تشخیص ناتوانی یادگیری دیکته بوده‌اند؛ اطلاق می‌شود.

پیش دبستانی:

منظور از کودکان پیش دبستانی در این پژوهش، کودکانی هستند که یک سال قبل از سن ورود به مدرسه هستند و در مراکز پیش دبستانی شهر تهران در حال گذراندن دوره‌های آموزشی برای آمادگی ورود به کلاس اول ابتدایی هستند.